

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОГРОЗИ АБО НАСИЛЬСТВА ЩОДО ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ЗА СУКУПНІСТЮ ЗЛОЧИНІВ ТА ПОВТОРНІСТЮ

CHARACTERISTICS OF THE QUALIFICATION OF THREAT OR VIOLENCE AGAINST A LAW ENFORCEMENT BODY EMPLOYEE ACCORDING TO THE NUMBER OF CRIMES AND REPETITION

Удод А.М., к.ю.н.,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
Донецький державний університет внутрішніх справ

Крушеницький А.В., капітан поліції,
т.в.о. завідувача кафедри кримінального процесу та криміналістики
Донецький державний університет внутрішніх справ

У статті досліджено особливості кваліфікації кримінальних правопорушень щодо працівника правоохоронного органу за повторністю і сукупністю злочинів. Визначено особливості кваліфікації кримінальних правопорушень із ускладненим складом. Також, розрізнення повторності і продовжуваного кримінального правопорушення який здійснюється у декілька прийомів, з надсиланням інформації погрозового змісту в кілька етапів, чи-то виражати різні види погроз. Якщо щодо одного і того самого потерпілого було висловлено кілька погроз у різний час й з одного й того самого приводу (мотиву), то дії винного слід кваліфікувати як продовжуваний злочин. В цьому випадку винний має на меті досягти визначеного результату і на шляху до кінцевої цілі він відповідним чином корегує, уточнює, інколи дублює погрози. Так само в дослідженні визначається правильне розуміння вчинення повторного кримінального правопорушення щодо декілька об'єктів злочину щодо погрози або насильства працівника правоохоронного органу і коли даний злочин направлений щодо двох або більше об'єктів цього кримінального правопорушення з відповідним проміжком у часі.

У науковій статті описано проблематику кваліфікації, щодо здійснення суспільно-небезпечних діянь щодо декількох додаткових об'єктів кримінального правопорушення при вчиненні погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, яка дає можливість визначити та дозволить обрати найбільш адекватний вид та межі покарання чи іншу форму й міру кримінальної відповідальності.

Наявність найбільш поширених труднощів при кваліфікації реальної та ідеальної сукупності при погрозі або насильстві щодо працівника правоохоронного органу та інших злочинів, а також одиначного продовжуваного злочину, передбаченого ст. 345 КК України, та повторного його вчинення. При цьому вказані проблемні аспекти кваліфікації досить щільно переплітаються, що зумовлено теоретико-прикладним межуванням інституту множинності злочинів та одиначних злочинів, специфічною конструкцією складу погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу.

Ключові слова: погроза, насильство, працівник правоохоронного органу, службова діяльність, кримінально-правовий захист, реальна сукупність, ідеальна сукупність, повторність кримінального правопорушення, триваючий та продовжуваний злочин.

The article examines the peculiarities of the qualification of criminal offenses against an employee of a law enforcement agency according to the frequency and totality of crimes. Specific features of the qualification of criminal offenses with a complicated composition have been determined. Also, the distinction between repetition and continued criminal offense which is carried out in several ways, with the sending of threatening information in several stages, or to express different types of threats. If several threats were made against the same victim at different times and for the same reason (motive), then the actions of the perpetrator should be classified as a continuing crime. In this case, the culprit aims to achieve a certain result, and on the way to the final goal, he accordingly adjusts, clarifies, sometimes duplicates threats. Also, the study determines the correct understanding of the commission of a repeated criminal offense against several objects of the crime regarding the threat or violence of a law enforcement officer and when this crime is directed against two or more objects of this criminal offense with a corresponding interval in time.

The scientific article describes the problems of qualification, regarding the implementation of socially dangerous acts in relation to several additional objects of a criminal offense in the case of threats or violence against a law enforcement officer, which makes it possible to determine and allow to choose the most adequate type and limits of punishment or another form and measure of criminal punishment responsibility.

The presence of the most common difficulties in the qualification of a real and ideal population in the case of threats or violence against a law enforcement officer and other crimes, as well as a single continuing crime, provided for in Art. 345 of the Criminal Code of Ukraine, and its repeated commission. At the same time, the specified problematic aspects of the qualification are quite closely intertwined, which is due to the theoretical and applied demarcation of the institution of multiple crimes and single crimes, the specific construction of the composition of the threat or violence against the employee of the law enforcement agency.

Key words: threat, violence, law enforcement officer, official activity, criminal legal protection, real population, ideal population, repetition of criminal offense, ongoing and continuing crime.

Кваліфікація множинності злочинів має суттєве значення для індивідуалізації та справедливості кримінальної відповідальності, сприяє всебічному й повному захисту суспільних відносин, поставлених під кримінально-правовою охороною. Особливо гостро проблема кваліфікації повторності та сукупності злочинів постає в тих випадках, коли склад злочину є багато об'єктним, а його об'єктивна сторона охоплює альтернативні діяння, кожне з яких має ознаки самостійного злочину (так звані ускладнені злочини). Як справедливо з цього приводу зазначає В. О. Навроцький, поза дослідженням множинності поняття ускладненого одиначного злочину навряд чи має сенс [1, с. 337]. До таких злочинів відноситься, зокрема, й погроза або насильство щодо працівника правоохорон-

ного органу. При цьому, акцентуючи увагу на дослідженні об'єктивних та суб'єктивних ознак погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Однак, їх загальної характеристики в низці випадків виявляється не достатньо, щоб мати змогу вірно кваліфікувати вчинене; виникає потреба у виробленні уніфікованих правил такої кваліфікації, зокрема, в ситуації, ускладненій певною протяжністю суспільно небезпечних дій в часі, їх змістовною насиченістю, вчиненням винним допоміжних дій, які містять ознаки самостійного складу тощо.

Існує наявність найбільш поширених труднощів при кваліфікації реальної та ідеальної сукупності при погрозі або насильстві щодо працівника правоохоронного органу та інших злочинів, а також одиначного продовжуваного

злочину, передбаченого ст. 345 КК України, та повторного його вчинення. При цьому вказані проблемні аспекти кваліфікації досить щільно переплітаються, що зумовлено теоретико-прикладним межуванням інституту множинності злочинів та одиничних злочинів, специфічною конструкцією складу погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Разом з тим, слід також зважати й на те, що, як слушно зауважує М. Й. Коржанський, кваліфікація злочинів за сукупністю – проблема № 1 кримінально-правової науки, це найбільш слабе її місце. До сьогодні немає задовільної теорії кваліфікації злочинів за сукупністю, не вироблено не тільки загальних правил кваліфікації сукупності злочинів, але навіть не винайдено необхідних для цього критеріїв, підстав, мірок, засобів [2, с. 51]. Однак, потреби судово-слідчої діяльності в цьому аспекті наукового забезпечення – очевидні та нагальні. Тому, не претендуючи на розроблення універсальної теорії кваліфікації сукупності, ґрунтуючись на специфіці об'єктивних та суб'єктивних ознак складів злочинів, передбачених ст. 345 КК України, спробуємо сформулювати відповідні відносно стійкі правила кваліфікації погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу.

Відомо, що реальна сукупність злочинів має місце в ситуації, коли одна і та ж особа спочатку скоює один злочин, а згодом, до засудження за перше посягання, вчиняє наступний злочин (наступні злочини) [1, с. 341]. В розрізі вчинення злочину, передбаченого ст. 345 КК України кваліфікація реальної сукупності виявляє певну неоднозначність при її відмежуванні від продовжуваного одиничного злочину, коли за висловленням погрози насильством слідує реальне насильство. Так, виникає питання, чи буде в цьому випадку злочин одиничний продовжуваний, або ж вчинене належить кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 та 2 чи 3 ст. 345 КК України?

Відповідь на поставлене питання слід шукати в площині тлумачення ознак сукупності злочинів. До останніх, з огляду на зміст ч. 1 ст. 33 КК України, в науці традиційно відносять: а) вчинення однією особою двох або більше злочинів, передбачених різними кримінально-правовими нормами; скоєне не охоплюється одним складом злочину; б) вчинені злочини мають різні юридичні ознаки; в) за вчинені злочини особа не притягалася до кримінальної відповідальності [2, с. 40]. Провідною ознакою з наведених вище є юридична нетотожність порушуваних кримінально-правових норм. При цьому, як слушно зауважує М. Й. Коржанський, сукупність утворюють різні злочини, передбачені різними кримінально-правовими нормами, які мають власні санкції [2, с. 40], тобто які можуть міститися в одній статті Особливої частини КК, проте в різних її частинах. У зв'язку з цим для описаної вище проблемної ситуації кваліфікації не можна застосувати правила кваліфікації різних стадій одного й того ж злочину, адже злочини з юридичної точки зору є самостійними, передбаченими різними частинами однієї статті. Через це за загальним правилом, якщо винний спочатку висловив погрозу вбивством або насильством щодо працівника правоохоронного органу, а через деякий час застосував до останнього реальне насильство (побої чи тілесні ушкодження), то вчинене належить кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 та 2 або 3 ст. 345 КК України. При цьому не має прийматися до уваги та обставина, що умислом винного одразу охоплювались і погроза, і насильство, тобто на момент висловлення погрози винний мав на меті в подальшому застосувати насильство до потерпілого. В такій ситуації погроза не усвідомлюється винним як самодостатній захід, який здатний сприяти досягненню віддаленої мети щодо помсти або впливу на прийняття працівником правоохоронного органу того чи іншого рішення, перешкодження його діяльності. Погроза усвідомлюється винним, як складова розтягнутої у часі й ускладненої за змістом дії, певна частина підготовчого етапу, зовсім не обов'язкова. Однак, не дивлячись на

це, не має достатніх підстав кваліфікувати вчинене як одиничний продовжуваний злочин, адже останній можливий виключно щодо тотожних діянь, які порушують тотожні кримінально-правові норми, сформовані в одній й тій самій частині статті.

Справа в тому, що не будь-яке виявлення умислу може бути кваліфіковане, як погроза. Ці риси зводять погрозу до рангу саме суспільно небезпечного діяння, яке вже посягає на охоронювані суспільні відносини, що принципово не може тлумачитись як виявлення умислу. Власне умисел винний цілеспрямовано, умисно доводить до відома потерпілого, вчиняючи при цьому самостійний злочин. Таким чином, в будь-якому випадку висловлення погрози вбивством, насильством щодо працівника правоохоронного органу, або ж погроза знищення майна, за якою слідувало реальне заподіяння побоїв, тілесних ушкоджень, вбивство, пошкодження або знищення майна дії винного мають кваліфікувати за правилами реальної сукупності злочинів – ч. 1 та ч. 2 або 3 ст. 345 або відповідної частини ст. 347 чи 348 КК України.

Однак, слід зауважити й на тому, що досліджуваний злочин може бути і продовжуваним: вчинятися у декілька прийомів, з надсиланням інформації погрозливого змісту в кілька етапів, чи-то виражати різні види погроз. Якщо щодо одного і того самого потерпілого було висловлено кілька погроз у різний час й з одного й того самого приводу (мотиву), то дії винного слід кваліфікувати як продовжуваний злочин. В цьому випадку винний має на меті досягти визначеного результату і на шляху до кінцевої цілі він відповідним чином корегує, уточнює, інколи дублює погрози. Однак, в означеному контексті варто зробити зауваження з приводу того, що всі факти висловлених (чи іншим чином виражених) в різний час погроз мають охоплюватись єдиним умислом винного і не стосуватись різних приводів: мають об'єднуватись одним й тим самим мотивом, бути спрямованими на досягнення однієї й тієї ж мети, що формується з приводу єдиного епізоду (факту, рішення, провадження) службової діяльності винного. Проте, якщо такої єдності немає, то не можна вести мову й про продовжуваний злочин.

Крім того, якщо погрози в різний час висловлювались щодо різних осіб (перша погроза – щодо працівника правоохоронного органу, друга – щодо близького родича), навіть з одного й того самого приводу, або ж погрози вчинення юридично різних суспільно небезпечних дій (перша погроза – щодо насильства, друга – щодо вбивства або знищення майна чи навпаки), то такі дії слід кваліфікувати за правилами повторності. Цей висновок ґрунтується на законодавчому визначенні повторності злочинів, закріпленого в ч. 1 ст. 32 КК України, а також на альтернативному характерові описаних суспільно небезпечних дій, що зафіксовані в якості об'єктивних ознак досліджуваного складу злочину в одній і тій же частині статті – ч. 1 ст. 345 КК України. Однак, жодна з диспозицій ст. 345 КК України не передбачає такої кваліфікуючої ознаки, що, з огляду на специфіку ускладненої юридичної конструкції досліджуваного складу злочину, слід визнати прогальною. Її усунення вбачається нами у відповідному доповненні ч. 4 ст. 345 КК ознакою повторності, та викладенні її в такій редакції: «*Дії, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені організованою групою або повторно*». При цьому в кримінально-правовій доктрині поширеною є думка, що кваліфікація злочину, як повторного охоплює собою вчинення і попередніх злочинів, тому самостійно їх кваліфікувати немає потреби [1, с. 362]. Однак, за такого підходу ігнорується значення ускладненої конструкції окремих злочинів, в тому числі й погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Наслідком цього може стати не відображення у формулі кваліфікації всієї повноти вчиненого та, відповідно, необґрунтоване пом'якшення кримі-

нальної відповідальності. Разом з тим, не можна визнати оптимальним й підхід, що фігурує у працях окремих вчених щодо кваліфікації всіх попередніх злочинів у складі повторності [3, с. 361], адже це означатиме змішування повторності та сукупності. Відтак, вважаємо більш плідною та такою, що відповідає вимогам справедливості кримінальної відповідальності й концепції множинності злочинів, позицію тих вчених, які стоять на компромісних позиціях та поєднують принцип охоплення («поглинання») повторним злочинів всіх попередніх, однак лише у випадку, коли вони є тотожними [1, с. 362].

У викладеному контексті слушно видається думка Н. І. Устрицької, яка зазначає, що вчинення злочину за наявності кількох ознак, з урахуванням яких диференційовано кримінальну відповідальність, свідчить про більш високий ступінь його суспільної небезпечності, порівняно з посяганням, яке характеризується наявністю лише однієї такої ознаки. Очевидно, що в ідеалі кваліфікація повинна відображати наявність одночасно кількох кваліфікуючих ознак. Однак це можливо лише за умови, що кожна кваліфікуюча чи особливо кваліфікуюча ознака має своє позначення – цифрою чи буквою [3, с. 361]. Визнаючи в цілому слушність такого міркування, варто, на нашу думку, додати те, що означений принцип кваліфікації доцільно застосовувати не лише у випадках, коли кожна кваліфікуюча ознака має своє самостійне цифрове чи буквене позначення, а й тоді, коли альтернативний характер суспільно небезпечного діяння, навіть в межах однієї частини статті, обумовлює можливість посягання на різні додаткові об'єкти. Тоді самостійна кваліфікація відповідної ознаки сприятиме більш точному окресленню характеру суспільної небезпечності вчиненого та дозволить обрати найбільш адекватний вид та межі покарання чи іншу форму й міру кримінальної відповідальності. Отже, якщо винний спочатку вчинив погрозу насильством щодо працівника правоохоронного органу, а через деякий час – щодо його близьких родичів або погрозу знищення майна, тоді його дії доцільно кваліфікувати за наступною формулою: ч. 1, 4 ст. 345 КК України (з урахуванням запропонованого нами доповнення щодо ознаки повторності у ч. 4 ст. 345 КК України) – погроза насильством щодо працівника правоохоронного органу та погроза знищення майна працівника правоохоронного органу (або погроза насильством щодо близького родича працівника правоохоронного органу) у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків, вчинена повторно.

Наразі ж – за чинною редакцією ст. 345 КК України та положеннями ч. 1 ст. 33 КК України – такі дії слід кваліфікувати лише за ч. 1 ст. 345 КК України; кваліфікація сукупності на кшталт ч. 1 ст. 345 та ч. 1 ст. 345 КК України виключається, адже в такому випадку формула кваліфікації не відповідає законодавчо закріпленому в ч. 1 ст. 33 КК України поняттю сукупності злочинів, яке унеможливує існування останньої у випадку вчинення двох і більше злочинів, передбачених однією частиною статті КК. Усуненню цієї законодавчої прогалини може сприяти прийняття запропонованого нами вище доповнення до ч. 4 ст. 345 КК України.

Враховуючи викладені позиції, можна стверджувати, що кваліфікація повторності погрози насильством працівникові правоохоронного органу буде здійснюватись за правилами «поглинання» лише в тому випадку, коли вона стосувалася умовно тотожного насильства та щодо одного й того самого потерпілого. Аналогічним чином слід підходити й до кваліфікації повторності у випадку первинного вчинення погрози та наступного застосування реального насильства у виді побоїв, тих чи інших тілесних ушкоджень.

Певними особливостями характеризується й кваліфікація злочину, передбаченого ч. 1 ст. 345 КК України при застосуванні способу його вчинення, що містить ознаки окремого складу злочину. Погоджуючись з М. Й. Коржан-

ським в тому, що за загальним правилом злочин і спосіб його вчинення сукупності не утворюють [2, с. 43], слід все ж зважати на певну обставину, а саме: спосіб вираження погрози в низці випадків може мати ознаки самостійного, більш тяжкого злочину. Наприклад, особа, вчиняє вибух в громадському місці з тим розрахунком, що він матиме інформаційний вплив на потерпілого й означатиме цілеспрямовану та персоніфіковану погрозу вбивством у майбутньому, яка має на меті схилити працівника правоохоронного органу до вчинення певних дій або утримання від них. Вочевидь, таке суспільно небезпечне діяння містить ознаки складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 258 КК України – терористичний акт, за вчинення якого, по-перше, передбачена санкція у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років та, по-друге, спричиняється шкода самостійному об'єкту – громадській безпеці. В той же час санкція ч. 1 ст. 345 КК України встановлює значно менш суворе покарання в межах альтернативної відносно визначеної санкції та не охоплює громадську безпеку своїм кримінально-правовим захистом. В таких випадках матиме місце ідеальна сукупність злочинів, що може бути пояснене необхідністю забезпечення повноти кримінально-правової охорони суспільних відносин (зокрема, й тих, на які відбувається побічне посягання при застосуванні відповідного суспільно небезпечного способу погрози), а також справедливості кримінальної відповідальності.

Аналогічним чином слід підходити й до кваліфікації сукупності, якщо вираження погрози супроводжується грубим порушенням громадського порядку, поєднується з мотивом явної неповаги до суспільства, супроводжується винятковим цинізмом чи особливою зухвалістю. В цьому випадку, на нашу думку, дії винного слід кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 ст. 345 та ч. 1 ст. 296 КК, що ґрунтується на диференціації об'єктів суспільно небезпечного посягання. Останнім, у випадку вчинення хуліганства, є громадський порядок, що визнається категорією не абстрактною, відірваною від реальних суспільних відносин, а безпосередньо пов'язується з його носіями – суб'єктами суспільних відносин, які користуються правом на спокійні умови життєдіяльності в різних сферах [4, с. 439]. При вчиненні хуліганства саме ця складова громадського порядку порушується. При цьому в науці визнається можливість співіснування мотивів. Зокрема, цілком можливо видається ситуація, коли винний, висловлюючи погрозу щодо працівника правоохоронного органу у зв'язку з його службовою діяльністю, паралельно (одночасно чи в певній послідовності з мінімальним розривом у часі, або ж чергуючись) здійснює дії з винятковим цинізмом чи особливою зухвалістю, грубо порушуючи при цьому громадський порядок та бажаючи (або ж свідомо допускаючи) одночасно виразити (продемонструвати) неповагу до суспільства. Це може бути, наприклад, коли інші особи роблять зауваження винному щодо висловлених ним погроз, на що останній у відповідь вчиняє хуліганські дії (в тому числі й поєднані з опором працівникові правоохоронного органу – ч. 3 ст. 296 КК України), продовжуючи погрожувати працівникові правоохоронного органу.

Слушною в цьому контексті визнається й думка М. Й. Коржанського, який зазначає, що мотив злочину (зокрема, хуліганський мотив) є його внутрішньою, невід'ємною складовою частиною, і він не може вимагати окремої додаткової кваліфікації принаймні при ідеальній сукупності злочинів [2, с. 47]. Дійсно, якщо суспільно небезпечне діяння має ознаки самостійного складу злочину, зокрема погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, однак, виявляється співіснування мотивів (а це можливо при поєднанні мотиву помсти працівникові правоохоронного органу за службову діяльність та прояву неповаги до суспільства шляхом демонстрації нівелювання значення правоохоронних від-

носин й соціального призначення відповідних органів), то самого лише мотиву явної неповаги до суспільства у поєднанні з іншим, властивим суто для злочину, передбаченого ст. 345 КК України, для кваліфікації злочинів за сукупністю з хуліганством не достатньо. Необхідною умовою є вчинення інших, окрім погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, дій, які б грубо порушували громадський порядок та створювали б, таким чином, *реальну сукупність*. В такій ситуації має місце посягання на два різні об'єкти, що й обумовлює можливість кваліфікації за сукупністю. Є підстави вважати – пише М. Й. Коржанський, – що проблему кваліфікації злочинів за сукупністю можна вирішити і обґрунтувати лише з позицій об'єкта злочинного посягання [2, с. 59].

Керуючись наведеним правилом, можна обґрунтувати й необхідність кваліфікації за сукупністю злочинів випадки заподіяння працівникові правоохоронного органу чи його близьким родичам у зв'язку з службовою діяльністю зазначеного працівника тяжких тілесних ушкоджень, що потягли смерть потерпілого, тобто, якщо до діяння у виді тілесних ушкоджень винний ставився з умислом, а до наслідку у виді смерті – з необережності. В цій ситуації посягання виходить за межі основного додаткового (для складу злочину, передбаченому ч. 3 ст. 345 КК України) у виді здоров'я та охоплює також і життя особи. Відтак виникає необхідність в додатковій кваліфікації дій винного за ч. 2 ст. 121 КК України. При цьому кваліфікація за ст. 348 КК України виключається, через те, що склад злочину, сконструйований в межах останньої передбачає виключно умисну форму вини щодо наслідків у виді смерті працівника правоохоронного органу (посягання на життя працівника правоохоронного органу є спеціальним видом умисного вбивства з мотиву помсти за службову діяльність [2, с. 531]).

Варто звернути також увагу й на випадки заподіяння працівникові правоохоронного органу тілесних ушкоджень у зв'язку з його службовою діяльністю, що супроводжувалось заволодінням майном потерпілого. Посягання відбувається на три різні об'єкти – правоохоронні відносини, здоров'я та власність. При цьому знищення майна не відбувається. Винний, заподіюючи тілесні ушкодження, в процесі мотивації й цілепокладання пов'язує їх зі службовою діяльністю потерпілого та, водночас, має мету заволодіння майном та відповідний корисливий мотив. У зв'язку з цим, кваліфікація вчиненого злочину має відбуватися за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 чи 3 ст. 345 КК України (в залежності від тяжкості тілесних ушкоджень) та відповідним злочином проти власності. Щодо останнього – можливі два варіанти кваліфікації: як розбій, або ж як грабіж. Конкретний варіант залежить від моменту виникнення умислу на заволодіння майном. Якщо умисел виник до нападу, а самі тілесні ушкодження були, таким чином, одночасно і способом заволодіння майном, і способом досягнення мети, характерної для злочину, передбаченого ст. 345 КК України, то останній має кваліфікуватися за сукупністю з відповідною частиною ст. 187 КК України (розбій). Якщо ж умисел на заволодіння майном виник після заподіяння тілесних ушкоджень, а саме заволодіння майном не було пов'язане з насильством чи його погрозою, але мало відкритий характер – вчинене належить кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 2 або 3 ст. 345 та ч. 1 ст. 186 КК України. При таємному ж заволодінні майном після застосування насильства до потерпілого (наприклад, при втраті ним попередніх, однак лише у випадку, коли вони є тотожними.

свідомості), якщо останнє *не пов'язувалось винним зі способом заволодіння майном*, вчинене належить кваліфікувати аналогічно за сукупністю, однак зі злочином, передбаченим ст. 185 КК України – крадіжка.

Також реальна сукупність матиме місце й у тих випадках, коли спосіб реалізації погрози або насильства пов'язаний із вчиненням інших – допоміжних злочинів, таких як незаконне придбання, носіння холодної, вогнепальної зброї, а також зберігання останньої (ст. 263 КК України); створення злочинної організації з метою вчинення насильства над працівниками правоохоронних органів (ст. 255 КК України), бандитизм (ст. 257 КК України); втягнення неповнолітніх в злочинну діяльність (ст. 304 КК України) – у випадку залучення неповнолітнього для вчинення погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу тощо.

Подібним чином доцільно, на нашу думку, вирішувати питання про кваліфікацію злочинів і в тому разі, коли погроза висловлюється одночасно і щодо працівника правоохоронного органу (скажімо, прокурора), і щодо судді, присяжного, народного засідателя, наприклад, в залі судового засідання в процесі судового розгляду, або після оголошення вироку. Вчинене належить кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 ст. 345 та ч. 1 ст. 377, що може бути пояснене наявністю двох спеціальних складів злочинів та відмінностей змісту двох спеціальних суспільних відносин, на які вчиняється злочинне посягання.

Досліджені аспекти кваліфікації погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу, створюють підґрунтя для наступного узагальнення.

В будь-якому випадку висловлення погрози вбивством, насильством щодо працівника правоохоронного органу, або ж погроза знищенням майна, за якою слідувало реальне заподіяння побоїв, тілесних ушкоджень, вбивство, пошкодження або знищення майна дії винного мають кваліфікувати за правилами реальної сукупності злочинів – ч. 1 та ч. 2 або 3 ст. 345 або відповідної частини ст. 347 чи 348 КК України. При цьому доводиться й можливість існування продовжуваного одиничного злочину, що виражається у кількох об'єднаних єдиними умислом тотожних погрозах, висловлених в різний час, однак з одного й того самого приводу (мотиву), щодо одного й того самого потерпілого. Порушення будь-якої з наведених умов тотожності або переривання умислу обумовлює кваліфікацію дій за сукупністю чи повторністю.

Досліджуються випадки кваліфікації реальної сукупності злочинів при поєднанні погрози або насильства із заволодінням майна потерпілого, при застосуванні способу погрози, який охоплюється самостійним складом злочину, а також при вчиненні додаткових супутніх злочинів, спрямованих на створення умов погрози чи насильства щодо працівника правоохоронного органу.

На підставі аналізу різних форм множинності погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу обґрунтовується доцільність внесення змін до ч. 4 ст. 345 КК України щодо доповнення її такою кваліфікуючою ознакою, як **«дій, передбачені частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені повторно»**. Запровадження цієї пропозиції усуне прогалину у системі кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності, сприятиме утвердженню справедливості кримінальної відповідальності в аспекті досліджуваної проблематики.

Наведені додаткові аргументи на користь змішаного підходу до кваліфікації повторності, в якому поєднується принцип охоплення («поглинання») повторним злочинів всіх

ЛІТЕРАТУРА

1. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 704 с.
2. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. Київ : Атіка, 2002. 640 с.
3. Устрицька Н. І. Особливості кримінально-правової кваліфікації повторності злочинів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 358–367.
4. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-е вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2010. 608 с.